

Soms lees je een boek dat je echt raakt. In 1939 kwam een bundel novellen uit bij het Davidsfonds van Regőczy István, die als 16-jarige in zijn eentje van Boedapest naar Vlaanderen trok. Hij tekende zijn belevenissen op in **Als Vlaanderen terugroept**. Het vervolg staat in **Kerstboomtakjes** uit 1943, waaruit je met gemak jong en oud kan voorlezen.

Humaan document van

István Regőczy

Kerstboomtakjes doet denken aan Lagerlöfs Kerstverhalen. Ook Regőczy geeft bemoediging in historische, eenvoudige en veelzeggende belevenissen. Naast vriendschappen die uiteengerukt worden door landsgrenzen of de dood zijn er banden die tot voorbij die grenzen reiken bij minder en beter bedeelde gezinnen en pastorieën. István of Pityu, de troetelnaam voor de auteur, Imi en Laci zijn arm naar Vlaanderen gegaan maar met een schat aan geloof en liefde. Het fietsen van Hongarije naar Vlaanderen en oplossen van de tegenstrijdige wil van broers met een dobbelsteen, heeft een verrassend vervolg: de dobbelsteen hangt als herinnering in de boom. Zelfs het 'afblinden' (het is oorlog) van de fietslamp met een Jezusplaatje getuigt ervan. De wens van de auteur om priester te worden, ging 10 jaar nadat hij in Vlaanderen kwam op 28 maart 1943 vervroegd in vervulling. Twee dagen daarop vertrok hij naar Hongarije.

Engeltjes

Zijn veertien novellen geven een humaan tijdsbeeld. Het geheel overstijgt het thema en slaat een verhaalsbrug tussen Hongarije en Vlaanderen aan de hand van hoogte- en dieptepunten uit István's leven en dat van zijn dierbaren. De titel is ontleend aan een afscheidsdienst van een 80-jarige deken. Na afloop regent het buiten dennennaalden en kleine takjes, overgewaaid van het woud, of als Kersttakjes uitgestrooid door engeltjes, zoals een kind opmerkt. Over engeltjes gesproken, Hongaarse kinderen schreven wensbriefjes, die moeder naar "den hemel, naar Jezuke" zond. Belgerinkel op Kerstavond betekende "dat de engelkens alles gereed gemaakt hadden". Alle geschenken waren er en een kerstboom, maar Jezuke in de kribbe leefde niet echt. István, Laci's en Imi's wens, vertelde moeder, komt later. Dan is Jezuke pas in je hart.

Herinnering

"Echte" herders kwamen wel op bezoek, met engelen die een verlichte Kerststal meedroegen, om Gloria te zingen en te bidden. Ondertussen vult de vrouw des huizes hun manden met koek, appels en suikergoed, als dank voor de Kerstvreugde die het gezelschap huis na huis bracht. Jaren later, in Vlaanderen, vormt de herinnering aan de boom en het familiefeest een band met Hongarije tussen de broers van toen. De oudste broer, Laci, troost in het sanatorium een jochie dat na enkele weken naar het weeshuis moet, met zijn kribbe waarin al zijn choco-

lade zit. De gedachte aan Hongarije geeft hem kracht, en met de zuster verwerkt hij het gemis van de aandoenlijke Gilbert.

Kerstavond glijdt voorbij. Laci's moeder gaat erop uit in de heuvels van Buda. Ze vindt geen Kerstboom, tot een arme jongen er een te koop aanbiedt. Thuis hangt ze de oude gouden trompet van Laci, de zilveren sabel van Imi en het lammetje van Pityu in de boom. Nadat zij de herinneringen aan haar zonen die een voor een naar Vlaanderen gingen heeft opgehaald, is zij niet meer alleen. Ze knielt en ziet Laci hemelswit gekleed en de twee anderen groter en sterker.

Bed

Laci en zijn jongere broers zijn op de trein naar de 'witte oogst', het rijke westen gegaan. Hij zette zijn priesterstudie voort in een trappistenklooster. Nu staat zijn leermeester hem bij in het sanatorium. De jongste broer Pityu stuurt witte kaarsen, appels, vergulde nootjes, engeltjes, herders en chocoladefiguren, de Hongaarse traditionele Kerstversiering. De priester-verzorger laat, hoewel ongebruikelijk, een kleine boom komen. Na enkele uren deelt de priester voor Laci de erin gehangen geschenken uit aan de kinderen die als engelen bij de dienst zongen. Laci genoot vanuit bed van hun zang. Omdat in Vlaanderen de engeltjes niets brengen en niemand de mand van de zangers vult, voelt hij zich thuis nu hij dit kan laten doen. De zoon die de moeder in een hemelswit gewaad zag, wordt door priester Bonaventura - die met de boom Hongarije terugbracht - een jaar later goede Kerst in de hemel toegewenst.

Ook Laci's vader vindt, met andere militairen, steun bij de gedachte aan een spar in de kou, versierd met wat voorhanden is. Als commandant hoopt hij in de Karpaten aan een kampvuur Kerst te vieren. Helaas weerstaat hij de Russen nauwelijks. Bij de boom in het hospitaal leest een verpleegster een brief van zijn zonen met hun wensen, en dat geeft hem kracht. Maar als zijn zieke vaandeldrager vertelt dat hun seinpост en regiment gevallen zijn, sterft de vader door de inspanningen waarmee hij doodziek de eer van de Karpaten met hun kerstboom wilde verdedigen.

De novellen vertellen hoeveel mensen voor elkaar over hebben en hoe dierbare herinneringen moed geven in eenzame tijden. Het boek is ook buiten december en de jaarwisseling de moeite waard om gelezen te worden. ■

Gerhild Tóth-van Rooij